

обов'язково вивчати Загальне адміністративне право і окремо Особливе адміністративне право, у рамках ряду самостійних навчальних дисциплін.

Представником ще одного підходу до змісту адміністративного права є С.В. Петков, який до загальної частини адміністративного права зараховує норми (у тому числі правові принципи), які діють у всіх сферах організації і функціонування публічного управління, до Особливої частини – норми, що регулюють забезпечення адміністративного правопорядку, і при цьому виділяє ще одну частину – Спеціальну, яку становить адміністративна деліктологія.

Виходячи з вищенаведеного, слід зауважити, що виходячи з нової доктрини адміністративного права, яка базується на визнанні якісно нової ролі держави у взаємовідносинах з громадянами – не пануванні, а служіння їм, адміністративне право необхідно очистити від невластивих йому відносин, не забуваючи про вдосконалення законодавства України відповідно до концепції про взаємну відповідальність громадян і держави, що сприятиме подальшому розвитку українського права і суспільства у напрямі підвищення відповідальності органів публічної влади, зменшення проявів корупції та захисту прав та свобод людини і громадянина, вихованню громадян у дусі поваги до закону, права та держави.

ЩОДО ЗМІСТУ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНЕ ПРАВО»

Ю.М. Павлюченко

Аграрне право є галуззю права, яка утворилась в силу ряду об'єктивних чинників і на сьогоднішній день об'єднує норми та інститути, які регулюють окрему галузь економіки – аграрний сектор. Як навчальна дисципліна «Аграрне право» вивчається у багатьох вищих навчальних закладах, які готують фахівців спеціальності «Правознавство». Доцільність включення цієї дисципліни у навчальний план підготовки з поміж іншого обумовлюється наступними причинами: це реально існуючий аграрний сектор, частка якого у ВВП складає близько 16%; наявність розгалуженого аграрного законодавства; зростаючий інтерес до питань правового регулювання аграрних відносин, підвищення попиту на «юристів - аграрників» та ін.

Ця навчальна дисципліна традиційно поділяється на загальну, особливу і спеціальну частини, які складаються з приблизно усталеного переліку тем і питань до вивчення. Втім представлена для обговорення Концепція вдосконалення правничої (юридичної) освіти, стрімкий розвиток аграрних відносин та аграрного законодавства, підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та інші чинники зумовлюють необхідність сучасного змістовного наповнення програми навчальної дисципліни.

Викладене підтверджує актуальність обраної теми дослідження, яке спрямоване на конкретизацію чинників, які потрібно враховувати при формуванні та оновленні програми навчальної дисципліни «Аграрне право».

Навчальна дисципліна «Аграрне право» присвячена вивченню правового регулювання суспільних відносин, які мають місце при виробництві, переробці та реалізації сільськогосподарської продукції. При цьому мету курсу можна сформулювати як конкретизацію засад здійснення господарської діяльності в аграрній сфері, формування теоретичних і практичних знань у сфері аграрного права та законодавства. Серед основних завдань курсу потрібно відмітити: набуття вмінь щодо правової оцінки аграрних правовідносин; вироблення навичок із застосування аграрного та інших галузей законодавства для захисту прав та інтересів працівників сільського господарства, аграрних товаровиробників, інших

учасників аграрних правовідносин; формування вмінь щодо надання юридичних консультацій з питань організації і здійснення сільськогосподарської діяльності, відносини з органами державної влади і органами місцевого самоврядування, договірних відносини тощо в аграрному секторі економіки; вироблення навичок із складання відповідних документів правового характеру при застосуванні аграрного та інших галузей законодавства.

Досягнення поставленої мети та виконання завдань забезпечуються змістовним наповненням цієї навчальної дисципліни. Так, з деякими відмінностями, але як правило, у загальній частині вивчається поняття аграрного права і аграрних правовідносин, джерела аграрного права, організаційні форми аграрного господарювання, правовий статус фізичних осіб в аграрних правовідносинах, правовий режим майна і земель у сфері аграрного виробництва та ін. В особливій частині зосереджені питання державного регулювання, правового регулювання виробничої і господарської діяльності, договірних відносин, правового регулювання певних видів сільськогосподарської та пов'язаної із нею діяльності та деякі інші питання. Спеціальна частина присвячена ознайомленню з аграрним законодавством інших країн. При цьому акценти з законодавчого регулювання аграрних правовідносин у країнах – колишніх учасниках СРСР зміщуються на користь країн – членів ЄС. Це пояснюється євроінтеграційними амбіціями України, відкриттям деяких ринків для експорту та ін.

При цьому вклад дисципліни «Аграрне право» у підготовку кваліфікованого фахівця юридичного профілю, вироблення відповідних компетентностей вимагає підтримання актуального стану змісту цієї навчальної дисципліни. Оновлення змісту програми та тем може відбуватись під впливом ряду чинників.

Першим чинником можна визначити стан практики та законодавства на сучасному етапі. Це вимагає перегляду змісту програми і тем, підтримання їх в актуальному стані. Так, статистичні дані популярності організаційних форм аграрного господарювання і, відповідно, функціонування аграрних товаровиробників різних організаційних форм та форм власності, зумовлюють доцільність зменшення кількості питань і обсягу часу на вивчення таких суб'єктів як приватно-орендні підприємства, державні підприємства, сільськогосподарські виробничі кооперативи на користь фермерських господарств та господарських товариств, зокрема, товариств з обмеженою відповідальністю в аграрному секторі. Також новели законодавчого регулювання потребують зосередження уваги на формах ведення фермерського господарства, вивченні особливостей правового статусу сімейного фермерського господарства, нових можливостей особистих селянських господарств щодо земельних ділянок.

Аналіз практики аграрних правовідносин вказує на помірну втрату актуальності питань правового регулювання паювання майна та земель в аграрному секторі економіки. Натомість у сфері аграрно-земельних відносин поряд з орендою земель сільськогосподарського призначення активно розвиваються відносини з використання чужої земельної ділянки на умовах емфітевзису (за даними, оприлюдненими на сайті УкрАгроКонсалт, за 2015 рік зареєстровано більше 8 тис. прав емфітевзису). На думку практиків право емфітевзису має суттєвий потенціал для вирішення питання щодо заборони відчуження сільськогосподарських земель і використання його в якості предмета застави. Це також має знайти відповідне відображення у програмі цієї дисципліни. У програму дисципліни мають бути включені питання правового регулювання збуту і реалізації сільськогосппродукції, правового забезпечення функціонування аграрного ринку, статусу Аграрної біржі та Аграрного фонду.

Внесення змін і доповнень до чинного законодавства, зокрема, щодо ліцензування, оподаткування, безпечності та якості харчових продуктів, проведення адміністративної реформи, насінництва, сортів рослин та багатьох інших питань, потребують перегляду змісту відповідних тем навчальної дисципліни «Аграрне право».

Наступним чинником, який впливає на зміст програми цієї дисципліни, потрібно назвати прийняття нових законодавчих актів. Так, прийняття Законів України: «Про державну підтримку сільського господарства» (2004); «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» (2009), «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» (2012); «Про аграрні розписки» (2012) «Про аквакультуру» (2012) не тільки врегулювали відповідні аграрні відносини, але й зумовили включення нових питань і тем до програми «Аграрного права». Останні законодавчі нововведення стосуються, наприклад, врегулювання відносин з виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції.

Насамкінець, формування програми навчальної дисципліни має відбуватись з урахуванням такого результату науки аграрного права. Такі результати не тільки сприяють більш повному розумінню правових явищ і процесів аграрного сектору, але й можуть бути включені до програми з метою проведення проблемних лекцій, семінарів-дискусій тощо. Сучасна наука аграрного права зосереджена на дослідженні питань кодифікації аграрного законодавства, правового забезпечення формування ринку землі, сталого розвитку сільського господарства та його екологізації, правовому регулюванні певних видів сільськогосподарської діяльності та ін.

Отже, урахування усіх названих чинників дозволить забезпечити прикладний характер навчальної дисципліни «Аграрне право», виробити у студентів професійні компетентності з юридичного супроводу аграрного виробництва, вирішення правових ситуацій безпосередньо в аграрних правовідносинах, так і за участі аграрних товаровиробників в цілому.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИКИ У СФЕРІ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Л.М. Дорошенко

Юридичний факультет вже багато років працює у напрямку застосування в навчальному процесі інтерактивних методик. Ця робота була започаткована ще в Донецьку на економіко-правовому факультеті Центром практичного права, а потім відроджена вже на Вінниччині. Представники юридичного факультету вирішили відновити цей напрям роботи і створити «Клуб юного юриста». Сенс такої роботи полягав у тому, щоб викликати інтерес у учнів загальноосвітніх учбових закладів та закладів професійно-технічного спрямування, студентів 1 курсу юридичного факультету ДонНУ імені Василя Стуса щодо юридичної професії, показати в доступній формі, наскільки вона може бути цікавою, продемонструвати прикладний характер знань у сфері юриспруденції, їх необхідність як для професійних юристів, так і для пересічних громадян.

Треба наголосити, що зміни в системі вищої освіти, які відбуваються в світі, обумовлені рухом у бік інноваційної розвиваючої парадигми освіти для конкретної особистості, необхідністю використання інтелектуально-творчого потенціалу конкретного студента. Наслідком цього повинні стати зміни у освітньому процесі. Однією з таких змін можна вважати необхідність використання в процесі навчання студентів інтерактивних методів навчання. Викладачу в сучасних умовах недостатньо бути компетентним в області